

Η επιστημονική απήχηση του Παντείου Πανεπιστημίου, η θέση του στις διεθνείς αξιολογήσεις και η παρουσία του στα κοινωνικά δίκτυα επιστημόνων.

Η διάδοση της επιστημονικής και ακαδημαϊκής γνώσης μέσω των τεχνολογιών του παγκόσμιου ιστού, δημιουργεί νέα δεδομένα προβολής, αξιολόγησης και προώθησης του πανεπιστημιακού έργου, τείνοντας στην ενοποίηση των διαύλων επικοινωνίας της επιστημονικής κοινότητας πέρα από τις παραδοσιακές οδούς των εκδοτών και των συνεδρίων. Η εξέλιξη αυτή συντελεί στην αλλαγή των τάσεων και συμπεριφορών τόσο των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας όσο και των τελικών αποδεκτών και χρηστών της γνώσης. Η μέτρηση της επιστημονικής απήχησης, οι διεθνείς αξιολογήσεις και τα κοινωνικά δίκτυα αποδίδουν την εικόνα της παρουσίας των πανεπιστημίων στο νέο περιβάλλον και αποκτούν ιδιαίτερη αξία στην προσπάθεια διαμόρφωσης πολιτικής από αυτά.

1. Εισαγωγή

Το Πάντειο Πανεπιστήμιο ανήκει στην κατηγορία των πανεπιστημίων που υπηρετούν της κοινωνικές και πολιτικές επιστήμες, εξ αυτού του λόγου καθίσταται μειονεκτική η θέση του της διεθνείς αξιολογήσεις που χρησιμοποιούν βιβλιομετρικές μεθόδους στηριζόμενες στην μέτρηση των παραπομπών σε άρθρα περιοδικών, αγνοώντας της μονογραφίες που είναι κυρίαρχες στο επιστημονικό του πεδίο (Hicks, 2004).

Ωστόσο, η διείσδυση των τεχνολογιών του web στον χώρο της επιστημονικής και ακαδημαϊκής παραγωγής, μεταθέτει της όρους και τα κριτήρια αξιολόγησης της ποιότητας των πανεπιστημίων στο επίπεδο της παρουσίας τους στον παγκόσμιο ιστό και στα μέσα δικτύωσης της επιστημονικής κοινότητας που αναπτύσσονται σε αυτόν. Η επιστημονική πληροφόρηση διαχέεται ολοένα και περισσότερο μέσω online εφαρμογών, συνδρομητικών ή μη και κυριαρχείται από αυτές ως προς τον τρόπο δημοσίευσης και πρόσβασης της πληροφορίας (Berners-Lee Tim, 2001).

Οι φορείς αξιολόγησης και κατάταξης των πανεπιστημίων καθιερώνουν δείκτες μέτρησης όπως το πλήθος των τεκμηρίων της πανεπιστημίου σε βάσεις δεδομένων σαν την Scopus (QS University Rankings) ή το Google Scholar (Ranking Web of Universities), τον συνολικό αριθμό των ιστοσελίδων του και των εξωτερικών σελίδων που παραπέμπουν σε αυτές (backlinks). Παράλληλα, η ανάπτυξη των κοινωνικών δικτύων επιστημόνων της τα ResearchGate, Mendeley, LinkedIn, αλλά και τα ευρεία κοινωνικά δίκτυα όπως τα Facebook, Twitter διεκδικούν χώρο στην διάδοση της επιστημονικής πληροφόρησης σε βαθμό που να δημιουργούν νέες κλίμακες μέτρησης της επιστημονικής απήχησης που συνοψίζονται στον όρο altmetrics (Priem, 2010).

2. Μεθοδολογία της έρευνας και στόχοι

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η καταγραφή της επιστημονικής απήχησης¹ (scholarly impact) του Παντείου Πανεπιστημίου, της θέσης του στις διεθνείς αξιολογήσεις, με την παράλληλη ανάλυση των κριτηρίων κατάταξης που χρησιμοποιούνται και της παρουσίας του στα κοινωνικά δίκτυα, ως εναλλακτικού μέσου προβολής και διάδοσης του παραγόμενου επιστημονικού έργου.

Στην προσπάθεια να συλλεγούν τα απαραίτητα δεδομένα για την διερεύνηση της ακαδημαϊκής απήχησης του Παντείου Πανεπιστημίου και με στόχο την απόκτηση πρωτογενών πληροφοριών, έγινε επιλογή εξήντα (60) δημοσιεύσεων μελών ΔΕΠ, που αντιπροσωπεύουν τα είδη δημοσίευσης που παρουσιάζονται στις κοινωνικές επιστήμες (μονογραφίες, εισηγήσεις συνεδρίων, άρθρα κ.α.). Η μελέτη των δημοσιεύσεων προσέφερε την δυνατότητα να καταγραφεί το ποσοστό δήλωσης, από τους συγγραφείς, της ιδιότητας τους ως μελών ΔΕΠ του Παντείου Πανεπιστημίου (Αναφορά Ιδιότητας ΔΕΠ), η ύπαρξη παραπομπών από άλλους συγγραφείς στο έργο τους (Citations) και η παρουσία των έργων τους σε social media, blogs, προσωπικές ιστοσελίδες, καταλόγους βιβλιογραφίας κ.α. (altmetrics).

Παράλληλα, εξετάστηκαν τέσσερις (4) φορείς διεθνών αξιολογήσεων και η κατάταξη του πανεπιστημίου σε αυτές, με βάση τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται και τις διαφοροποιήσεις που παρουσιάζουν.

Τέλος, έγινε αναζήτηση και καταγραφή της παρουσίας των μελών ΔΕΠ, σε κοινωνικά δίκτυα επιστημόνων όπως τα ResearchGate, Mendeley, LinkedIn.

3. Η επιστημονική απήχηση του Παντείου Πανεπιστημίου

Οι δημοσιεύσεις που τα μέλη ενός πανεπιστημίου παράγουν αποτελούν μετρήσιμα μεγέθη, όπως και το πλήθος των παραπομπών σε αυτές (citation impact). Ο πλέον διαδεδομένος δείκτης μέτρησης των παραπομπών στο έργο ενός συγγραφέα είναι ο h-index (Hirsch, 2005), για τον δείκτη αυτόν ο Hirsch δίνει τον εξής ορισμό «ένας επιστήμονας έχει h-index ίσο με h, εάν h από σύνολο Np των δημοσιεύσεων του έχει τουλάχιστον h αναφορές η κάθε μία, και οι υπόλοιπες δημοσιεύσεις (Np-h) έχουν το μέγιστο h αναφορές η κάθε μία».

Η μελέτη των δημοσιεύσεων στηρίχτηκε στην αναζήτηση και την εξέταση του υλικού μέσα από τον ηλεκτρονικό κατάλογο Opacal της Βιβλιοθήκης του Παντείου Πανεπιστημίου και τις βάσεις βιβλιογραφικών δεδομένων Web of Science, Scopus, Microsoft Academic Search, Google Scholar. Το σώμα των εξήντα (60) δημοσιεύσεων αποτελείται από μονογραφίες (26,66%), άρθρα συνεδρίων (18,33%), συμμετοχές σε συλλογικά έργα (18,33%) και άρθρα περιοδικών (36,66%). Για κάθε μία δημοσίευση έγινε εξέταση της δήλωσης της ιδιότητας του συγγραφέα ως μέλους ΔΕΠ του Παντείου Πανεπιστημίου, της ύπαρξης παραπομπών στο συγκεκριμένο

¹ Όρος που δηλώνει την απήχηση ενός συγγραφέα στην επιστημονική κοινότητα και μετράται με την ύπαρξη παραπομπών στο έργο του από άλλους συγγραφείς.

έργο από άλλους συγγραφείς και της παρουσίας του στις εναλλακτικές μορφές επιστημονικής πληροφόρησης που καλύπτονται από τον όρο altmetrics.

Τα αποτελέσματα της εξέτασης των δημοσιεύσεων παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί:

	Αναφορά Ιδιότητας ΔΕΠ	Citations	Altmetrics
Άρθρα συνεδρίων		9%	54%
Άρθρα περιοδικών	<i>Γίνεται αναφορά σε όλες τις δημοσιεύσεις</i>	86%	95%
Μονογραφίες		38%	50%
Συμμετοχή σε συλλογικά έργα		18%	36%
Συνολικά ποσοστά	100%	38%	59%

Σημ: Τα ποσοστά προκύπτουν από το σύνολο των εξήντα (60) δημοσιεύσεων. Οι δείκτες που μετρήθηκαν ανταποκρίνονται στα στοιχεία που αντλήθηκαν από την έρευνα στις προαναφερόμενες πηγές (Oracial, Scopus, Google Scholar κλπ.)

Όπως δηλώνουν τα στοιχεία που προκύπτουν, η αναφορά της ιδιότητας τους ως μελών ΔΕΠ του πανεπιστημίου στις εξεταζόμενες δημοσιεύσεις είναι πλήρης, γεγονός σημαντικό για την προώθηση της επιστημονικής απήχησης, αφού η απώλεια δημοσιεύσεων συσχετιζόμενων με το ίδρυμα είναι μηδενική.

Παράλληλα, τα ποσοστά καθιέρωσης των ονομάτων των συγγραφέων στις βιβλιογραφικές βάσεις που ερευνήθηκαν είναι μικρά (33%), όπως και η απόδοση δείκτη h-index στο σύνολο των δημοσιεύσεων τους. Συγκεκριμένα, μόνο το 1/3 των δημοσιεύσεων που εξετάστηκαν λαμβάνει παραπομπές στις Web of Science, Scopus, Microsoft Academic Search, Google Scholar με 31, 38, 45 και 52 δημοσιεύσεις αντίστοιχα και δείκτη h-index 14 στην Microsoft Academic Search, 9 στην Scopus και 14 στην Google Scholar.

Πέρα από το συγκεκριμένο δείγμα των δημοσιεύσεων που εξετάστηκαν, ενδιαφέρον παρουσιάζει και η συνολική εικόνα του Παντείου Πανεπιστημίου. Οι εξεταζόμενες βάσεις ευρετηριάζουν έναν υπερβολικά μεγάλο αριθμό δημοσιεύσεων από την πλειονότητα των επιστημονικών πεδίων². Οι πηγές συλλογής των δεδομένων περιλαμβάνουν τους μεγαλύτερους εκδότες και διαθέτες βάσεων δεδομένων όπως Elsevier, Emerald Group Publishing, Pubmed, JSTOR. Στο πλαίσιο αυτό το Πάντειο Πανεπιστήμιο εμφανίζει την ακόλουθη εικόνα, όπως παρουσιάζεται στον πίνακα:

² Ενδεικτικά: 47 εκ. εγγραφές για την Scopus, με 19.500 τίτλους περιοδικών και 500 εκ. εγγραφές για την Google Scholar με 30 και πλέον είδη τεκμηρίων.

	Συγγραφείς	Τεκμήρια	Παραπομπές	h-index
Web of Science ³	83	177	833	Δεν αναφέρεται
Google Scholar	Μη προσδιορισμένος αριθμός	4200 ⁴	Μη προσδιορισμένος αριθμός	Δεν αναφέρεται
Microsoft Academic Search	116	499	2167	18
Scopus	168	364	Μη προσδιορισμένος αριθμός	Δεν αναφέρεται

Επιχειρώντας μία σύγκριση⁵ του Παντείου Πανεπιστημίου με ένα συγγενές σε αυτό ελληνικό ίδρυμα, το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και περιορίζοντας την στο πεδίο “Social Science”, παρατηρείται μία υστέρηση στις δημοσιεύσεις (56 έναντι 105), σε απόλυτους αριθμούς, αλλά μία υπεροχή σε πλήθος παραπομπών (227 έναντι 188), έχοντας ως αποτέλεσμα την απόδοση δείκτη h-index 8, για το Πάντειο Πανεπιστήμιο και 7 για το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Αν και η σύγκριση δεν μπορεί να θεωρηθεί ασφαλής, ως προς την ακριβή ταξινόμηση των δημοσιεύσεων ανά θεματική κατηγορία, καταδεικνύει την ευρύτερη απήχηση του συγγραφικού έργου του πανεπιστημίου στην επιστημονική κοινότητα και την υψηλή απήχηση των μελών του στο εξεταζόμενο επιστημονικό πεδίο.

Την πενταετία 2006-2010 οι δημοσιεύσεις του Παντείου Πανεπιστημίου σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά ανέρχονται σε 89 και λαμβάνουν 149 αναφορές, με μερίδιο επί του συνόλου των δημοσιεύσεων των ελληνικών πανεπιστημίων 0,2%. Για την ίδια περίοδο το πανεπιστήμιο παρουσιάζει συντελεστή μεταβολής⁶ 1,43 και δείκτη απήχησης⁷ 0,34. Στη θεματική κατηγορία Social Sciences καταγράφονται 64 δημοσιεύσεις με 74 αναφορές και δείκτη απήχησης 0,34 (Σαχίνη, Μάλλιου, & Χούσος, 2012).

Ταυτόχρονα, η παρουσία των δημοσιεύσεων που εξετάστηκαν σε ένα σύνολο διαδικτυακών πηγών όπως τα κοινωνικά δίκτυα, τα blogs, οι προσωπικές ιστοσελίδες, οι εφαρμογές διαχείρισης βιβλιογραφίας, που αποτυπώνονται με τον δείκτη altmetrics, εμφανίζει σημαντικά ποσοστά (65%), γεγονός που δηλώνει την διασπορά

³ Στοιχεία για την περίοδο 1970-2011.

⁴ Πρόκειται για τις δημοσιεύσεις της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης «Πάνδημος»

⁵ Σύγκριση μέσω της υπηρεσίας “Compare Organization” της Microsoft Academic Search.

⁶ Συντελεστής μεταβολής: $1 + (\text{αριθμός δημοσιεύσεων το έτος 2010} - \text{αριθμός δημοσιεύσεων το έτος 2006}) / \text{αριθμός δημοσιεύσεων το έτος 2006}$. Ο συντελεστής ισούται με 1 αν ο αριθμός των δημοσιεύσεων παραμένει ίδιος.

⁷ Σχετικός δείκτης απήχησης των δημοσιεύσεων σε σχέση με τον παγκόσμιο μέσο όρο.

τους στο χώρο της εναλλακτικής μορφής επιστημονικής πληροφόρησης και επικοινωνίας που η επιστημονική κοινότητα αναπτύσσει.

4. Οι διεθνείς αξιολογήσεις και η θέση του Παντείου Πανεπιστημίου

Η μέτρηση της απόδοσης των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων σε μία δέσμη ποιοτικών χαρακτηριστικών, παρουσιάζει μία εικόνα πληθωρισμού μεθοδολογιών, κριτηρίων, λειτουργιών και στοχεύσεων. Μία παρόμοια εικόνα εμφανίζουν και οι φορείς αξιολόγησης τόσο ως προς την νομική τους υπόσταση, στην διάκριση δημοσίου/ιδιωτικού όσο και στο εύρος κάλυψης των κατατασσόμενων πανεπιστημίων και στον διαχωρισμό εθνικών και διεθνών αξιολογήσεων.

Η προσπάθεια καταγραφής δεδομένων σε δείκτες όπως η έρευνα, η αναλογία διδασκόντων/ φοιτητών ή η χρηματοδότηση, ακολουθεί μία πορεία εξέλιξης, από την πρώτη αναφερόμενη έκδοση στατιστικών στοιχείων των αμερικανικών πανεπιστημίων την περίοδο 1870-1890 (Commission of the US Bureau of Education), μέχρι την διατύπωση αρχών για την αξιολόγηση των πανεπιστημίων (Berlin Principles on Ranking of Higher Education Institutions. IREG, 2006).

Το σημείο εκκίνησης των διεθνών αξιολογήσεων, στην μορφή που παρουσιάζουν σήμερα, αποτελεί η έκδοση των Times Higher Education World University Rankings το 2004, όπου για πρώτη φορά γίνεται μία ολοκληρωμένη εξέταση των ιδρυμάτων στο σύνολο της ακαδημαϊκής τους δραστηριότητας, με την εφαρμογή δεικτών μέτρησης, στο επίπεδο της συλλογής και ανάλυσης ποιοτικών δεδομένων.

4.1 Οι αξιολογήσεις

Αν και καταγράφονται πάνω από τριάντα (30) διεθνείς αξιολογήσεις, στην παρούσα έρευνα εξετάζονται τέσσερις (4). Πρόκειται για τις Academic Ranking of World Universities, Times Higher Education World University Rankings, QS World University Rankings και Ranking Web of Universities. Η επιλογή τους ως των πλέον αντιπροσωπευτικών, κρίθηκε βάσει της δημοφιλίας τους στα αποτελέσματα που επιστρέφονται στην μηχανή αναζήτησης Google⁸ και της συχνής αναφοράς τους στην σχετική βιβλιογραφία για τις τρεις πρώτες και των δεικτών που εξετάζονται για την τέταρτη.

⁸ Academic Ranking of World Universities: 621.000.000, Times Higher Education: 243.000.000, QS World University Rankings: 9.530.000.

4.2 Τα κριτήρια αξιολόγησης

Αξιολογήσεις	<i>Academic Ranking of World Universities</i>	<i>Times Higher Education World University Rankings</i>	<i>QS World University Rankings</i>	<i>Ranking Web of Universities</i>
Δείκτες και βαρύτητα (%)	Ποιότητα της Εκπαίδευσης: Απόφοιτοι που έχουν λάβει βραβεία Nobel ή άλλες διακρίσεις στον τομέα τους (10%)	Διδασκαλία: Μαθησιακό περιβάλλον (30%)	Ακαδημαϊκή φήμη (40%)	Παρουσία: Ο συνολικός αριθμός των ιστοσελίδων που φιλοξενούνται στην κύρια σελίδα του πανεπιστημίου (20%)
	Ποιότητα των διδασκόντων: Διδακτικό προσωπικό που έχει κερδίσει βραβεία Nobel ή άλλες διακρίσεις στον τομέα τους (20%)/ Ερευνητές με υψηλό δείκτη παραπομπών σε 21 επιστημονικούς τομείς (20%)	Έρευνα: Ποσότητα, εισόδημα, φήμη (30%)	Φήμη του ιδρύματος στους εργοδότες (10%)	Απήχηση: Η ποιότητα του περιεχομένου αξιολογούμενη από τους εσωτερικούς συνδέσμους (inlinks) που οι ιστοσελίδες του πανεπιστημίου δέχονται από τρίτους (50%)
	Παραγωγή έρευνας: Δημοσιεύσεις στα περιοδικά Nature and Science* (20%)/ Δημοσιεύσεις ευρετηριαζόμενες Science Citation Index-expanded and Social Science Citation Index (20%)	Παραπομπές: απήχηση της έρευνας (30%)	Αναλογία διδασκόντων/ φοιτητών (20%)	Εξωστρέφεια: Η απήχηση των ακαδημαϊκών ερευνητικών αποθετηρίων του πανεπιστημίου, μετρώντας το σύνολο των αρχείων που ευρετηριάζονται στη Google (15%)
	Κατά κεφαλή απόδοση: Κατ' άτομο ακαδημαϊκή απόδοση ενός ιδρύματος (10%)	Έσοδα από την βιομηχανία: Καινοτομία (2.5%)	Παραπομπές ανά ακαδημαϊκό τμήμα (20%)	Αριστεία: Το ποσοστό των δημοσιεύσεων που περιλαμβάνονται στο 10% των έργων με τις περισσότερες παραπομπές στο πεδίο τους (15%)
	Διεθνής εικόνα: Προσωπικό, φοιτητές και έρευνα (7.5%)	Αναλογία διδασκόντων από άλλες χώρες (5%)	Αναλογία αλλοδαπών φοιτητών (5%)	

* Για τα ιδρύματα που εξειδικεύονται στις ανθρωπιστικές ή κοινωνικές επιστήμες όπως το London School of Economics, ο δείκτης Nature & Science δεν υπολογίζεται και η βαρύτητα του μεταφέρεται στους άλλους δείκτες.

Αναλύοντας τα κριτήρια αξιολόγησης, στο επίπεδο της βαρύτητας συμμετοχής στην συνολική βαθμολόγηση ενός ιδρύματος, παρατηρείται μία αυξημένη προτίμηση σε δείκτες που βασίζονται στην μέτρηση παραπομπών στα έργα των μελών ενός πανεπιστημίου και σ' ένα ποσοστό που κυμαίνεται από 20 έως 60 τοις εκατό. Επίσης,

η παραγόμενη έρευνα από την ακαδημαϊκή κοινότητα, κρίνεται και αξιολογείται ως προς την επιστημονική της αξία, αλλά και με την οικονομική της διάσταση, στο πλαίσιο της εμπορικής της αξιοποίησης.

Παράλληλα, η αναλογία διδασκόντων/φοιτητών ή το ποσοστό των αλλοδαπών φοιτητών και καθηγητών, αποτελούν δείκτες μέτρησης της ποιότητας της εκπαίδευσης και της εξωστρέφειας αντίστοιχα. Η φήμη ενός ιδρύματος συνυπολογίζεται στην δόμηση των δεικτών αξιολόγησης, είτε ως ακαδημαϊκή φήμη είτε ως φήμη του πανεπιστημίου στην αγορά εργασίας και στην ποιότητα του επιστημονικού προσωπικού που παράγει.

Η επιλογή των κριτηρίων αξιολόγησης, αν και υποστηρίζεται από τους φορείς ως τεκμηριωμένη, αφήνει το περιθώριο κριτικής για το τι επιλέγεται ως σημαντικό να μετρηθεί, για το ποιές πηγές δεδομένων χρησιμοποιούνται ή ποια η αξιοπιστία της σύγκρισης πανεπιστημίων με ανομοιογενή χαρακτηριστικά (Salmi & Saroyan, 2007). Παρά την κριτική, οι διεθνείς αξιολογήσεις έχουν καθιερωθεί ως ένα σημείο αναφοράς τόσο από τα ίδια τα πανεπιστήμια, για να προβάλουν το επίπεδο των σπουδών τους και να προσελκύσουν φοιτητές ή πόρους χρηματοδότησης, όσο και από τις κυβερνήσεις για την διαμόρφωση πολιτικής στην ανώτατη εκπαίδευση (Rauhvargers, 2011).

Τα πανεπιστήμια προσαρμόζονται στην πρόκληση των αξιολογήσεων και αναπτύσσουν εσωτερικούς μηχανισμούς αξιολόγησης, στρατηγική προβολής της ακαδημαϊκής τους ταυτότητας, ενθάρρυνσης του προσωπικού τους και προσέλκυσης διεθνών συνεργασιών (Hazelkom, 2008). Η στάση των ιδρυμάτων προς τις αξιολογήσεις παρουσιάζει μεταβολές στην κλίμακα αποδοχής ή άρνησης, με σταθερή όμως την αναγνώριση της επιρροής τους.

4.3 Η θέση του Παντείου Πανεπιστημίου στις αξιολογήσεις

Δεδομένου του προσανατολισμού των αξιολογήσεων, με εξαίρεση την αξιολόγηση Ranking Web of Universities, στην δημιουργία καταλόγων με τα καλύτερα πανεπιστήμια σε παγκόσμιο επίπεδο και της επιστημονικής εξειδίκευσης του Παντείου Πανεπιστημίου στις κοινωνικές και πολιτικές επιστήμες, η μέτρηση των επιδόσεων του στα εφαρμοζόμενα κριτήρια αξιολόγησης δεν είναι πάντοτε εφικτή.

Η χρήση κριτηρίων όπως η απονομή βραβείων Nobel ή η παρουσία ερευνητών με δείκτη παραπομπών στο καλύτερο δέκα τοις εκατό του επιστημονικού τους πεδίου, δημιουργεί αυτόματα δυσμενείς προϋποθέσεις αξιολόγησης του πανεπιστημίου, λαμβάνοντας υπόψη τον μικρό αριθμό επιστημονικών πεδίων στα οποία απονέμεται Nobel, των περιορισμών που θέτει η γλώσσα των δημοσιεύσεων, του εθνικά εντοπισμένου θεματικού περιεχομένου τους και της συνεπακόλουθης ευάριθμης αντιπροσώπευσης τους σε διεθνή περιοδικά που ευρετηριάζονται στις εξεταζόμενες από τους φορείς αξιολόγησης βάσεις δεδομένων.

Οι αξιολογήσεις που εξετάζονται κατατάσσουν τα πανεπιστήμια, σύμφωνα με τα κριτήρια μέτρησης των επιδόσεων τους και δημοσιεύουν μόνο την τελική λίστα με τα καλύτερα. Ο κατάλογος με τα υπόλοιπα ιδρύματα που αξιολογήθηκαν, δεν δημοσιεύεται στο διαδίκτυο.

Συγκεκριμένα, η αξιολόγηση Academic Ranking of World Universities αξιολογεί συνολικά 1200 πανεπιστήμια και δημοσιεύει την κατάταξη με τα καλύτερα 500. Με βάση αυτή την γενική κατάταξη, δημιουργούνται πέντε (5) νέες κατατάξεις, στα επιστημονικά πεδία Natural Sciences and Mathematics, Engineering/Technology and Computer Science, Life and Agriculture Sciences, Clinical Medicine and Pharmacy και Social Science. Οι λίστες αυτές εστιάζουν στις επιδόσεις των πανεπιστημίων στους συγκεκριμένους επιστημονικούς τομείς και περιλαμβάνουν τα 200 καλύτερα ιδρύματα από την γενική κατάταξη. Επιπλέον, οι κατατάξεις αυτές υποδιαιρούμενες, σε ακόμη πιο εξειδικευμένους επιστημονικούς τομείς αποδίδουν πέντε (5) νέους καταλόγους στις επιστήμες Mathematics, Physics, Chemistry, Computer/Science, Economics/Business και περιλαμβάνουν τα 200 καλύτερα πανεπιστήμια της γενικής κατάταξης.

Το Πάντειο Πανεπιστήμιο δεν συγκαταλέγεται στην συγκεκριμένη κατάταξη, σε καμία από τις ετήσιες δημοσιεύσεις της (2003-2012). Ωστόσο, δύο ελληνικά πανεπιστήμια καταλαμβάνουν θέσεις μεταξύ 301-400, στην αξιολόγηση του έτους 2012. Πρόκειται για το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Παράλληλα, η αξιολόγηση Times Higher Education World University Rankings κατατάσσει τα 400 καλύτερα πανεπιστήμια και δημοσιεύει λίστες των 50 καλύτερων στις θεματικές περιοχές Arts and Humanities, Clinical, Pre-Clinical and Health, Engineering and Technology, Life Sciences, Physical Sciences και Social Sciences. Επίσης εκδίδει κατάλογο με τα καλύτερα πανεπιστήμια βάσει φήμης και κατάταξη με τα 100 καλύτερα πανεπιστήμια με λιγότερα από 50 χρόνια λειτουργίας.

Το Πάντειο Πανεπιστήμιο δεν κατατάσσεται στην αξιολόγηση σε καμία από τις χρονιές έκδοσης του καταλόγου (2004-2012). Αντίθετα το Πανεπιστήμιο Κρήτης, στην κατάταξη 2012-2013, καταλαμβάνει θέση μεταξύ 301-350 και την 50^η θέση στον κατάλογο με τα 100 καλύτερα πανεπιστήμια με λιγότερα από 50 χρόνια λειτουργίας.

Η αξιολόγηση QS World University Rankings δημοσιεύει κατάταξη με τα 700 καλύτερα πανεπιστήμια. Στους καταλόγους που εκδίδει από το 2004, συμπεριλαμβάνονται και λίστες στις θεματικές περιοχές Arts & Humanities, Engineering and Technology, Life Sciences & Medicine, Natural Sciences και Social Sciences & Management. Στις λίστες αυτές παρουσιάζονται τα 200 καλύτερα ιδρύματα.

Το Πάντειο Πανεπιστήμιο δεν αξιολογείται σε καμία από τις εκθέσεις του φορέα και σε όλα τα έτη δημοσίευσης (2004-2012)⁹. Στην κατάταξη του 2012-2013 τα ελληνικά πανεπιστήμια που κατατάσσονται είναι το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών στις θέσεις 501-550, το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών στις θέσεις 601+ και το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο στις θέσεις 551-600.

⁹ Οι αξιολογήσεις από το 2004-2009 είναι σε συνεργασία με το Times Higher Education και από το 2010 ανεξάρτητα.

Η αξιολόγηση Ranking Web of Universities δημοσιεύει κατάλογο ανά εξάμηνο, με την κατάταξη των πανεπιστημίων σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζει, βασιζόμενα στην παρουσία των ιδρυμάτων στον παγκόσμιο ιστό και στις παραπομπές που οι δημοσιεύσεις τους συγκεντρώνουν. Στην τελευταία της αξιολόγηση του 2012 κατατάσσονται περίπου 19500 ιδρύματα. Το Πάντειο Πανεπιστήμιο αξιολογείται στην θέση 5037 στην παγκόσμια κατάταξη, στην θέση 1562 στην Ευρώπη, στην θέση 1061 στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην 28^η στην Ελλάδα.

Οι αξιολογήσεις των προηγούμενων εξαμήνων δεν δημοσιεύονται. Παράλληλα, παρατίθενται οι κατατάξεις ανά ήπειρο, πολιτισμικές ενότητες (Arab World) και γεωγραφικές περιοχές (π.χ. Caribbean, Sub-Saharan Africa).

5. Η παρουσία του Παντείου Πανεπιστημίου στα κοινωνικά δίκτυα επιστημόνων

Η ανάπτυξη των κοινωνικών δικτύων ή ευρύτερα του Web 2.0, αποτελεί μία σημαντική αλλαγή στον τρόπο που οι χρήστες αλληλεπιδρούν με τις πληροφορίες και το περιεχόμενο. Τις δύο τελευταίες δεκαετίες η δημιουργία των δικτύων όπως τα Geocities, SixDegrees.com, MySpace, Facebook επέτρεψε στους χρήστες του διαδικτύου να παράγουν περιεχόμενο, να το δημοσιεύουν και να επικοινωνούν μεταξύ τους.

Παράλληλα, η σταδιακή προσθήκη νέων δυνατοτήτων στον παγκόσμιο ιστό και η ενσωμάτωση τους από τα κοινωνικά δίκτυα, όπως η συνεργατική δημιουργία (wiki), η ανταλλαγή αρχείων (file sharing), οι κοινωνικές επισημειώσεις (social bookmarking) και οι εφαρμογές διαχείρισης βιβλιογραφίας (reference management), συνέθεσαν ένα πρόσφορο πλαίσιο αξιοποίησης τους από την ακαδημαϊκή κοινότητα. Η επιστημονική παραγωγή έχει πλέον την δυνατότητα να δημοσιευθεί, σχολιασθεί και να διαμοιρασθεί μέσω των δικτύων αυτών, προβάλλοντας το έργο των επιστημόνων όχι μόνο στα όρια της κοινότητας τους, αλλά και ευρύτερα.

Η θετική ανταπόκριση της επιστημονικής κοινότητας, στο εναλλακτικό περιβάλλον προώθησης της γνώσης που διαμορφώθηκε, είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία κοινωνικών δικτύων προσαρμοσμένων στις ακαδημαϊκές πρακτικές. Η παρουσία δικτύων επιστημόνων όπως τα ResearchGate, LinkedIn και οι εφαρμογές διαχείρισης βιβλιογραφίας όπως Mendeley, CiteULike, αποδεικνύουν την καθιέρωση τους στο χώρο της επιστημονικής και ακαδημαϊκής πληροφόρησης και επικοινωνίας.

Η εξέταση της συμμετοχής, των μελών ΔΕΠ του Παντείου Πανεπιστημίου στα δίκτυα ResearchGate, LinkedIn, Mendeley και παρουσίας των δημοσιεύσεων τους σε αυτά, καταδεικνύει την μικρή αποδοχή τους ως ένα μέσω προβολής και προώθησης του έργου τους.

Συγκεκριμένα, στα εξεταζόμενα κοινωνικά δίκτυα εντοπίζεται μία μικρή παρουσία των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας του Παντείου Πανεπιστημίου. Στο LinkedIn διαθέτουν προφίλ 129 μέλη από όλες τις κατηγορίες της πανεπιστημιακής κοινότητας (διδάσκοντες, προπτυχιακοί, απόφοιτοι, προσωπικό). Στα δίκτυα ResearchGate και Mendeley δεν είναι δυνατή η καταγραφή των μελών του πανεπιστημίου που συμμετέχουν σε αυτά γιατί τα μέλη δεν ομαδοποιούνται ανά ίδρυμα.

6. Προτάσεις για την προώθηση της παρουσίας του Παντείου Πανεπιστημίου στον παγκόσμιο ιστό και της αύξησης της επιστημονικής του απήχησης

Η ανάπτυξη των κοινωνικών δικτύων επιστημόνων αποτελεί μία πραγματικότητα στο χώρο της επιστημονικής και ακαδημαϊκής κοινότητας. Η συμμετοχή εκατομμυρίων μελών από όλους τους επιστημονικούς κλάδους και η συσσώρευση ενός τεράστιου αριθμού δημοσιεύσεων, αποδίδει με τρόπο αδιαμφισβήτητο την καθιέρωση και αποδοχή τους όχι μόνο ως μέσο επικοινωνίας, αλλά και προβολής των επιστημόνων και των ιδρυμάτων τους.

Η παράλληλη διάδοση και υιοθέτηση από πολλούς συγγραφείς, επιστημονικούς φορείς, ακαδημαϊκά ιδρύματα και κυβερνήσεις των πολιτικών της ανοικτής πρόσβασης (Open Access), δημιουργεί ένα πλαίσιο ελεύθερης και απρόσκοπτης πρόσβασης στην επιστημονική πληροφόρηση, ταχύτατης διάδοσης της και αύξησης των παραπομπών στο έργο των συγγραφέων που επιλέγουν αυτό τον τρόπο δημοσίευσης (MacCallum CJ, 2006).

Η αξιοποίηση των κοινωνικών δικτύων και της παράλληλης διάθεσης περιεχομένου, μέσω της ήδη εφαρμοζόμενης πολιτικής ανοικτής πρόσβασης της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Πάνδημος, μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην προώθηση της ορατότητας του Παντείου Πανεπιστημίου και της βελτίωσης τόσο των παραπομπών που τα έργα των μελών του λαμβάνουν όσο και της θέσης του στις διεθνείς αξιολογήσεις.

Μία συγκροτημένη συμμετοχή όλων των μελών ΔΕΠ και των διδασκόντων του Παντείου Πανεπιστημίου στα δίκτυα επιστημόνων όπως τα ResearchGate, LinkedIn και Academia.edu με το σύνολο της επιστημονικής τους παραγωγής και ενημερωμένα βιογραφικά στοιχεία, θα αποτελούσε ώθηση στην παρουσία του πανεπιστημίου στην παγκόσμια επιστημονική κοινότητα και στις νέες συνεργατικές δομές που αναπτύσσει.

Προτεραιότητα πρέπει να αποτελέσει η δημιουργία προφίλ στις ελεύθερες βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων Google Scholar και Microsoft Academic Search, οι οποίες ευρετηριάζουν εκατομμύρια τεκμήρια, παραπέμπουν στους διαθέτες τους, αναφέρουν τον αριθμό των παραπομπών και αποδίδουν δείκτη h-index για κάθε συγγραφέα.

Παράλληλα, ο σταδιακός εμπλουτισμός της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Πάνδημος, με αποδεδειγμένο από πνευματικά δικαιώματα περιεχόμενο (διερεύνηση των δικαιωμάτων των περιοδικών μέσω της online εφαρμογής Sherpa/Romeo), με τις δημοσιεύσεις των διδασκόντων του πανεπιστημίου, οφείλει να καταστεί η ενιαία βάση διάθεσης της ακαδημαϊκής παραγωγής του Παντείου και η πηγή άντλησης συνδέσμων παραπομπών (reference link).

7. Συμπεράσματα

Η μέτρηση της επιστημονικής απήχησης του Παντείου Πανεπιστημίου, η παρουσία του στα κοινωνικά δίκτυα και η κατάταξη του στις διεθνείς αξιολογήσεις, αποτελούν μία εικόνα της θέσης του στον ακαδημαϊκό χώρο, που πρέπει να συναρτηθεί με την φύση των επιστημών που υπηρετεί, το εθνικό πλαίσιο στο οποίο λειτουργεί και τους περιορισμούς που η ελληνική γλώσσα θέτει. Η βελτίωση αυτής της εικόνας είναι εφικτή, μέσω της **ανάληψης συγκεκριμένων δράσεων προώθησης του επιστημονικού του έργου στο διαδίκτυο, της αξιοποίησης των πολιτικών της ανοικτής πρόσβασης και της εκμετάλλευσης των υπαρχουσών υποδομών των υπηρεσιών του ιδρύματος και της τεχνογνωσίας του προσωπικού του.**

Βιβλιογραφία:

Σαχίνη, Ε., Μάλλιου, Ν., & Χούσος, Ν. (2012). *Ελληνικές Επιστημονικές Δημοσιεύσεις 1996-2010: Βιβλιομετρική Ανάλυση Ελληνικών Δημοσιεύσεων σε Διεθνή Επιστημονικά Περιοδικά*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης.

Ζωντανός Κώστας, Κατρανίδης Στέλιος (2009). Συγκριτική Αξιολόγηση Ερευνητικού Έργου Τμημάτων Οικονομικής Επιστήμης Πανεπιστημίων Ελλάδας και Κύπρου.

Berners-Lee Tim, H. J. (2001, April 26). Publishing on the semantic web. *Nature* , pp. 1023-1024.

Hazelkom, E. (2008). Learning to Live with League Tables and Ranking: The Experience of Institutional Leaders. *Higher Education Policy* , pp. 193-215.

Hicks, D. M. (2004). The Four Literatures of Social Science. In H. M. (ed.), *Handbook of Quantitative Science and Technology Research*. Kluwer Academic.

Hirsch, J. (2005). An index to quantify an individual's scientific research output. *Proc Natl Acad Sci U S A.* , (pp. 16569–16572).

MacCallum CJ, P. H. (2006). Open access increases citation rate. *PLoS Biol* , p. 176.

Priem, J. T. (2010). *altmetrics: A Manifesto*. Retrieved from <http://altmetrics.org/>

Rauhvargers, A. (2011). *Global university rankings and their impact*. Brussels: European University Association.

Salmi, J., & Saroyan, A. (2007). League Tables as Policy Instruments: uses and misuses. *Higher Education Management and Policy* , pp. 31-68.

